

СРБИЈА ТРЕБА ДА ПОСТАНЕ РЕПУБЛИКА

Задаци пред којима се налази Савез комуниста оствариваће се у сложеним условима. Кризу у којој се неколико последњих година налази југословенско друштво, по природи ствари, прати узнемиреност чак и оних средина и појединаца који је најмање осећају. Тако, у нашем, иначе јако политизованом друштву, степен политизације свих његових чланова оправдано расте. У целој атмосфери у вези са кризом недостаје међутим једна димензија рационалности, која се тиче чињенице да се ниједно друштво не развија праволинијски и да свако друштво има фазе успона, фазе стагнације па и силазне фазе. То важи и за наше друштво. Зато тешкоће не би смеле да нас деморалишу. Криза, према томе, *није никаква смртна пресуда социјализму* већ фаза из које друштво треба да настоји да што пре изађе, мобилишући за то све своје материјалне и духовне снаге.

При том, разуме се, права решења за излазак из тешкоћа нуде прогресивне снаге у друштву.

Али није неочекивано. Напротив, сасвим је логично што и регресивне, конзервативне снаге покушавају да се изборе за своје виђење оптималног и правог решења.

Константно присутан сукоб између прогресивног и регресивног у друштву, у време кризе постаје присутнији.

У нашим условима данас, тај сукоб се одвија између социјалистичких снага и оних других које настоје да нас врате натраг, пре свега, у грађанско друштво, или административни социјализам.

Антисоцијалистичке снаге перманентно траже свој простор под југословенским сунцем од 1945. до данас. Сад су међутим у експанзији, уверене да их криза изводи на сцену. Сад су баш тих пресудних пет минута и истини за вољу они се својски труде да тих пет минута искористе.

Антисоцијалистичке снаге су у офанзиви у читавом савременом свету. Ова консолидација деснице је одговор на кризу у којој се налази капитализам, али и на јачање прогресивних снага које се у савременом свету боре, често са успехом, против империјализма, неоколонијалне зависности, експлоатације и неравноправности у међународним односима. Најизразитији представници ових снага су данас чак против и доскорашњег развоја државног капитализма. Неке његове тековине као што су политизација маса, елементи социјализације политике, ограничавање приватног карактера капиталистичке својине, апсолутно одбацују, и против су било каквог утицаја и удела радничке класе у подели политичке моћи у друштву.

Сви ови кораци упућују на један заједнички циљ да се изврши обнова капитализма као светског процеса. Само тако обновљен он може да се, у постојећој поларизацији међународних односа, супротстави комунизму. Поборници ове идеологије виде савремени свет подељен на два међусобно супротстављена дела: слободни свет и свет комунизма.

Најагресивнији део капиталистичког света уверен је при том да будућност зависи од оружја, мир од снаге а просперитет од њихове премоћи.

Овакво стање на међународној сцени подстиче и храбри деловање антисоцијалистичких снага и у Југославији. Међутим, њиховом деловању у нашој земљи много више од подстицаја са стране, значе подстицаји које добијају у сопственој средини.

Ти подстицаји су, пре свега, наше економске, политичке и све друге тешкоће с којима смо суочени. Те наше тешкоће служе антисоцијалистичкој опозицији као главни аргумент пред народом, а нарочито пред омладином, да социјализам представља друштво од чије даље изградње треба одустати, јер не може људима да обезбеди ни живот као што је у савременом капитализму, а камоли живот који у својим опредељењима и програмима обећава.

Реално је да друштво које се нађе у кризи буде суочено с конзервативним снагама чије дејство, уколико се не реагује на прави начин, може да доведе до контрареволуције, до враћања уназад, у најбољем случају до стагнације у развоју.

А у постојећој југословенској ситуацији велики број појава из друштвено-економског живота храни антикомунистичку опозицију аргументима против социјализма и пута развоја самоуправљања

за који смо се определили. Ту, пре свега, мислим на велике тешкоће у привредном систему, нарочито оне које се испољавају у немогућности стварања веће акумулације и запошљавања, затим на велику инфлацију и значајан пад друштвеног и појединачног стандарда, као и на дезинтеграцију друштвене својине, појаву групно-својинских односа и појаве државног присвајања вишка рада. У духу те аргументације наводи се и значајна финансијска и технолошка зависност од развијених капиталистичких земаља.

Нама не прети опасност од рестаурације капитализма, већ више од рестаурације оних мрачних бирократских сила које смо једном избегли

Када је реч о политичком систему, антисоцијалистичке снаге настоје да искористе управо оне проблеме чије смо постојање ми сами јавно констатовали и које настојимо да решимо, а посебно, да искористе појаве национализма у великом броју средина, нерешене односе у Србији у вези с покрајинама, пре свега у вези са стањем на Косову.

У нашем свакодневном животу присутне су тешкоће у доношењу одлука на свим нивоима и у свим срединама и алармантна блокада у њиховом спровођењу. Више нема ниједне средине у којој није констатована криза одговорности у свим областима: друштвене, правне, политичке, личне — и на свим нивоима друштва.

Решавање ових тешкоћа у економском и политичком животу траје већ неколико година, а резултати су веома скромни или готово никакви.

Отуда је логично што опада поверење народа у руководство у целини, у Савез комуниста и уопште у могућност решења постојећих тешкоћа.

И најзад чињеница која би се могла одредити као заједнички именоватељ свим наведеним и другим тешкоћама нашег друштва — често присутно нејединство руководства Савеза комуниста око опредељења, а поготово око њихове реализације.

Некада притајени антикомунизам који се мање или више стидљиво супротстављао социјалистичком развоју југословенског друштва, и у теоријском изражавању и у практичном понашању,

данас је захваљујући овим чињеницама наше стварности, агресивнији и организованији.

Његово деловање настоји да продре у све области нашег живота, од продукционог односа до уметности. То су већ позната опредељења за приватну својину као најефикаснији начин решавања економских проблема, за вишепартијски систем, затим оспоравање марксизма као погледа на свет, стварање идејне конфузије у образовном и васпитном систему, итд.

Ова офанзива антисоцијалистичких идеја и њихових протагониста уноси снажне елементе анархије у економски и политички живот, у процес образовања и васпитања итд.

И управо због те анархије, која куца на наша врата, уверен сам да, и поред све експанзије грађанске свести, *нама не прети опасност од рестаурације капитализма, већ више од рестаурације оних мрачних бирократских сила које смо једном избегли.* То јест, уколико се наставе процеси који воде ка анархији, велика је вероватноћа да се излаз из ње тражи у некој варијанти тоталитарне државе и личне власти.

У условима нарастања политичког утицаја антисоцијалистичких идеја, али и због могућности да спас од њих понуди нечија, домаћа или страна, заиста чврста рука, Савез комуниста свој историјски одговор може да да само у политици која ће омогућити излазак из кризе. Зато ми комунисти, кад говоримо о деловању антисоцијалистичких снага, мање треба да имамо у виду њих саме, а више простор и аргументе које им за то деловање ми дајемо. Јер они су толико присутни данас, не због своје снаге, већ због наше слабости.

Ниједна политичка организација која претендује на то да буде прогресивна и демократска не може да окупи људе на програму који изражава само неслагање с неким идејама, већ пре свега на програму који изражава залагање за одређене идеје

Економске, политичке, националне, социјалне, образовне проблеме које нисмо успели да решимо ми, покушавају да реше на свој начин, разуме се, други. То је природно. Зато је борба за

позитиван програм за излазак из кризе најбољи начин борбе против идејних противника Савеза комуниста.

Није дакле задатак комуниста у тој ситуацији да се само обрачунавају са антисоцијалистичким идејама и њиховим носиоцима и да се јавно ограђују од мишљења с којима се не слажу, већ пре свега да сами нуде решења за излазак из кризе и у оквиру њих, нарочито механизме да се та решења остваре.

Није улога комуниста и њихове организације да друге који не мисле исто прозивају да мисле погрешно, већ да надмоћност свог мишљења покажу у решавању кризе, у стварању услова за успешан развој и бољи живот.

Тачно је да смо под притиском идејних противника, али Савез комуниста не сме да направи крупну грешку да своју активност сведе само на борбу против њих. Јер смо исто тако под притиском кризе која мора да се решава. А превелико бављење онима који су против нас, довело би Савез комуниста у дефанзивни положај. То је прави, у историји проверен, пут да се изгуби водећа позиција у друштву. И зато онај ко хоће да је сачува мора да има активан, конструктиван став према развоју, мора да буде носилац прогреса.

Ми комунисти ћемо мислити боље од других кад од нашег мишљења друштво буде успешније, а живот за све људе срећнији.

Уверен сам да само на таквом опредељењу за позитиван програм, само на таквој политици, Савез комуниста може поново да окупи своје већ прилично демобилисано чланство, али и све друге прогресивне и добронамерне људе.

Ниједна политичка организација која претендује на то да буде прогресивна и демократска не може да окупи људе на програму који изражава само неслагање с неким идејама, већ пре свега на програму који изражава залагање за одређене идеје.

У том смислу треба схватити и политику Савеза комуниста Србије и СК Југославије који иницира и подржава одређене промене у привредном и политичком систему који ће олакшати и побољшати материјални и друштвени положај и појединаца, али и читаве Републике и земље у целини.

Промене које предстоје, које управо треба да почну да се остварују, тичу се, пре свега, наших привредних проблема.

Економска одговорност за доношење инвестиционих одлука, борба за што већу конкурентност на домаћем и иностраном тржишту, пословање на основу тржишних критеријума, реално вредно-

вање основних производних фактора — рада, друштвеног капитала и знања — то су основни елементи Програма стабилизације и нужне претпоставке даљег развоја производних снага и социјалистичког самоуправљања. Зато никакав алтернативни програм не може заменити овакву основну оријентацију. Њено напуштање би значило, заправо, напуштање социјалистичког самоуправљања.

Ова оријентација, на којој се заснивају резолуције за наредну годину, треба да осигура: и одступање од такозване договорне економије — политичког волунтаризма; и од враћања у воде етатизма. Уважавањем економских законитости уважава се, пре свега, интерес привреде и радничке класе. Ту констатацију ништа не умањује чињеница да ће и један део привреде, а с њом и радничке класе, морати да се лиши многих погодности, уколико оне нису резултат рада, већ монопола или заштите такозване шире друштвене заједнице, и да се прилагоди оштријим условима привређивања, који треба једнако да важе за све.

Најслабија тачка у привреди Србије је њена ниска акумулативна и репродуктивна способност. Зато, уместо борбе око прерасподеле тог дохотка који опада, морамо се окренути борби за што брже увећавање дохотка. Штедња је неопходна, али наш развој може убрзати само већа производња. А то неће бити могуће уколико се не повећа непосредна заинтересованост произвођача и не уведе у праксу нов систем формирања личних доходака по основу текућег рада и по основу успешног газдовања друштвеним капиталом. Током 1987. овај систем треба да почне да функционише, да почне да даје позитивне импулсе укупном развоју производних снага, који није могућ без мотивација запослених за боље резултате на радном месту и за бољи укупни пословни успех радног колектива.

Ефикасна привреда — ефикасна држава

Садашња „тешка структура“ привреде не пружа довољно могућности да се на тржишту обезбеди довољно висок доходак, акумулација и лични доходи; друго, недовољно је флексибилна да се брзо и рентабилно укључује у југословенску и, поговото, међународну поделу рада и, коначно, таквог је састава да не даје довољно ни директних ни индиректних могућности за брже запошљавање. Промена структуре привреде је зато неопходна. А основни

циљ преструктурирања ће бити претварање садашњег главног економског, социјалног и политичког проблема који се зове незапосленост и недовољно искоришћење висококвалификованог и стручног знања — у основну развојну предност, јер ту, у том неискоришћеном квалификованом раду и стручном знању, лежи наша највећа резерва. Зато ћемо развијати програме који се брзо прилагођавају тржишту, који запошљавају, али и стварају доходак и акумулацију. Данас светска привреда пулсира много брже него што је то био случај пре само десетак година. Ако желимо тај ритам да пратимо, а морамо, с обзиром да смо део Европе и света, онда и сами морамо да будемо брзи и ефикасни. Таква мора бити и привреда али и целокупна надградња: трговина, банке, коморе. А таква нам онда мора бити и држава. Јер инсистирање на доследном спровођењу Програма стабилизације само у привреди, уз изостанак промена у осталим деловима друштва, не може да произведе жељене ефекте.

Комунисти треба да се боре за афирмацију и адекватно награђивање сваког па и најмањег доприноса — личног и колективног — већој производњи и бољем и успешнијем раду — да на реалним чињеницама живота стално јача уверење о могућности превазилажења садашњег стања и бржег материјалног развоја.

Стварних основа за то уверење о могућности изласка из кризе има сасвим довољно. Јер криза у којој се налазимо није криза развојног, материјалног потенцијала — што је карактеристично за неразвијене земље — већ је, пре свега, реч о кризи у функционисању механизма управљања развојем, кризи механизма претварања тих потенцијала у реалност. Зато, уосталом, и имамо тешкоће да ставимо у функцију расположиви рад и огромна средства која су блокирана. А материјални развојни потенцијал, којим располажемо, а не користимо га, је огроман — стотине хиљада хектара обрадиве земље, 300 хиљада незапослених у Србији који чекају радно ангажовање, уз бар још толико оних који су фиктивно запослени и чији би допринос друштвеној производњи објективно могао бити знатно већи, уз чињеницу да имамо и велики број оних, с веома добрим квалификацијама, који раде на „погрешним“ местима (на пример инжењера у администрацији) итд. Све то говори о томе да смо богати, кад све то можемо да издржимо, као и о томе да уз само мало више слоге и сагласности и бољу организацију коју желимо да остваримо, брзо можемо да напустимо садашње неповољно економско стање. При том нисам чак ни

поменуо огромни неискорићени друштвени капитал у виду неискоришћених машина и, на жалост, великог броја фабричких хала које стоје празне. Те чињенице које боду очи, пре свега, треба да одређују наше непосредне задатке.

Ако овим материјалним чињеницама додамо и чињеницу да је код нас превладана криза концепта развоја, јер имамо Програм економске стабилизације који нема алтернативе, онда се јасно види да је узрок кризе у сфери друштвено-економских односа, а још прецизније у сфери политичких односа који се тичу економије.

Зато смо на седници Централног комитета Савеза комуниста Србије, говорећи о идејним основама развојне политике за наредну годину, указали на развој самоуправљања, које је ослоњено на објективне економске законитости социјалистичке робне производње, као једини прави пут превладавања кризе. Наиме, тежиште друштвене и политичке моћи треба да се врати тамо где му је место: у привреду — а то значи — радничку класу. Сваки другачији пут, макар привидно изгледао и политички атрактиван, објективно историјски нас враћа уназад, на позиције етатизма.

Политички систем више погодује формалној него стварној демократији

У непосредној и директној вези с процесом изласка из кризе је и започети процес промена које треба да отклоне крупне слабости у области политичког система. Реч је пре свега о промени Устава и Закона о удруженом раду. Кроз јавну расправу створена је основа да се промене изврше, а степен политичке сагласности омогућава нам да га учинимо демократскијим, једноставнијим и ефикаснијим. Да ојачамо јединство, повећамо законитост и одговорност, а све друштвене институције и органе ставимо у функцију бржег решавања нагомиланих економских и других друштвених проблема. Јер, данас се на свим друштвеним нивоима — до Федерације, саплићемо о претерано компликоване процедуре усаглашавања и одлучивања у које је уграђено много формализма, одговлачења и блокада, што делује као негативан фактор на укупну друштвену продуктивност и ефикасност.

Циљ промена је да се постигне већа ефикасност у самоуправном и политичком одлучивању, да се превазиђе садашња институционална и организациона структура политичког система која је

претерано компликована и која га чини инертним, подложним бирократизацији која га удаљава од радних људи и грађана, укратко, која више погодује формалној него стварној демократији.

Настојимо да се реализују захтеви за овим променама у политичком систему којима ће се сузбити и *онемогућити* данас доминантна економска, културна и друга аутархија и затварање у уже територијалне границе.

Истовремено, радимо на уставним променама које треба да отклоне недоследности у остваривању начелног уставног положаја Социјалистичке Републике Србије и аутономних покрајина у неким одредбама Устава СФРЈ.

Те недоследности имају утицај и на садржину и на примену Устава Социјалистичке Републике Србије, што ствара велике тешкоће у законодавној активности у СР Србији и у многим другим областима у којима Социјалистичка Република Србија треба да се изражава као јединствена држава и социјалистичка самоуправна демократска заједница.

Полазимо од тога да СР Србија има својство федералне јединице у оквиру Социјалистичке Федеративне Републике Југославије искључиво као целина у територијалном, друштвено-политичком и уставно-правном смислу. Зато смо предложили да се у процесу промена Устава СФРЈ отклоне недоследности у изражавању уставног положаја СР Србије.

СР Србија треба да оствари статус који нема, статус Републике, равноправан са статусом свих других република у Југославији

Као што вам је познато, у Скупштини СР Србије донети су закључци у којима су садржани правци мера и акција за унапређивање јединства и заједништва у СР Србији у свим областима друштвеног живота, као и за остваривање уставног положаја Републике, односно њених права и дужности на целој њеној територији. У њима је садржан захтев за разматрањем и оцењивањем: у којим је случајевима проблем различитог тумачења уставних одредаба могуће решити путем јединственог тумачења, а у којим случајевима би требало извршити одређена прецизирања, измене и допуне неких уставних одредби у нормативном делу Устава СР Србије. То су области од изузетног значаја за остваривање Уста-

вом утврђених функција СР Србије: народна одбрана, унутрашњи послови, правосуђе, међународни односи, планирање, вршење права и дужности Председништва СР Србије и других републичких органа, као и јединствено републичко законодавство.

Промене у политичком систему треба да омогуће СР Србији да оствари статус који нема, статус Републике, равноправан са статусом свих других република у Југославији.

Србија не тражи да буде више република од других република, али, сигурно је, не може дозволити ни да буде мање република од других. То што Србија у свом саставу има две социјалистичке аутономне покрајине, не може да буде разлог да се она своди на своје уже подручје, такозвану Србију без покрајина. Односно, да Република Србија буде због тога лишена неопходних политичких и правних ингеренција над целокупном својом територијом, односно приморана да их примењује само на један део своје територије.

То није све што намеравамо да урадимо када је реч о променама. Напротив, *променићемо све што нам смета да изађемо из кризе*, али и све што нам отежава да се успешније развијамо и у економском и у социјалном смислу. Јер наш програм није само да изађемо из кризе, иако је то велики задатак, већ исто тако да убрзамо развој темпом који ће нас приближити развијеним земљама, а да при том не доведе у питање социјалистички карактер нашег продукционог и друштвеног односа. Јер, материјално богатство и социјално и културно развијено друштво није неспојиво са социјализмом, како тврде грађански идеолози.

Догматско противљење променама

Промене које сам поменуо тешко ће ићи. Против њих ће бити оне средине и они појединци чије интересе угрожавају. Али ти отпори морају да буду савладани. Јер грчевито, тврдоглаво, догматско противљење свим променама, па и онима које су нужне, у овом тренутку има исто дејство као деловање антисоцијалистичке опозиције. Чак може да буде и опасније, јер одуговлачење с променама које захтева време изазива оправдан гнев и незадовољство и радника и интелектуалаца и омладине. Одбијајући економске и

политичке промене дошли бисмо у апсурдну ситуацију: да руководство Савеза комуниста брани постојећи концепт социјализма од радника, интелектуалаца и омладине — а то би био ефикаснији и бржи крај социјализма од онога коме се надају чак и антикомунисти.

Све те промене у сфери привреде и политичког система неопходно је да прате и одговарајуће кадровске промене. У том смислу ми смо утврдили задатке за руководства Савеза комуниста, који се посебно односе на обавезу преиспитивања кадровске ситуације у срединама у којима су изражене тенденције стагнације или пада резултата рада. Уз несумњиву чињеницу да је опредељење за социјалистичко самоуправљање први критеријум кадровске политике, све је више разлога, да у условима сложених привредних и политичких односа, на исти начин буду третирани стручно знање и компетентан рад. За успешно решавање постојећих привредних и политичких проблема није довољна само приврженост социјалистичкој Југославији. Време кризе тим кадровским захтевима додаје још један, ја бих, другови, рекао подједнако значајан — на одговорне функције у привреди, политици, и уопште у друштву, треба да дођу они људи који верују да могу својим знањем и својим политичким и личним способностима допринети да се проблеми решавају и остваре позитивне промене.

Јер, логично је да данас има људи неповерљивих према позитивном исходу кризе у којој се налазимо, бар у оквирима овог друштвеног система, али није логично да баш њима поверимо функције с којих ће својом индигнацијом заустављати и кочити друге људе, догађаје и сам развој.

У том смислу се не би смела толерисати нетрпељивост која је присутна у неким срединама према образованим и одлучним људима, који уз то верују да све није тако црно и да се постојеће тешкоће могу савладати успешно и самостално.

Грађани Косова с правом траже заштиту од своје државе

И најзад, желим да кажем нешто о Косову, као посебном политичком и друштвеном проблему Србије, али и читаве наше земље.

У последње време било је више делегација које су са Косова долазиле у Београд да траже помоћ у решавању својих животних проблема. И без њиховог доласка јавност и руководство Републике знају какво је стање на Косову. Прво, тешко је. Друго, не решава се. Или се решава тако споро и тако мало да изгледа као да се не решава. Грађани који долазе са Косова с правом траже заштиту од своје државе и од свог руководства, а њихови доласци изражавају чињеницу да се ствари не решавају на лицу места. Зато, ми треба да им отворено кажемо шта можемо да учинимо да се стање на Косову поправи за све људе који поштено раде и живе, али разуме се, пре свега за оне који су изложени дискриминацији, малтретирању и понижавању. То су, зна већ цела југословенска јавност, пре свега становници српске и црногорске националности.

Они су изложени таквом физичком, економском, политичком и културном притиску који се у развијеним земљама Европе одавно више не догађа. Излагање притиску људи само зато што припадају неком народу, трагедија је за те људе и за тај народ, али је исто тако срамота за оне који тај притисак врше. Силовање деце и понижење старих људи јесте јад и чемер српских породица на Косову, али и срамота за Албанце пред чијим се очима то догађа, а томе не стају на пут.

Албанци на Косову, нарочито албански комунисти на Косову, сачуваће свој образ пред другим југословенским народима и пред својим друговима комунистима широм Југославије, само тако што ће са своје стране заштитити децу и недужне људе од шовинистичког терора којем су изложени.

Али истовремено српски народ на Косову, упркос свим својим невољама, мора да сачува свој разум и своје срце од сопственог национализма и примитивизма, од могуће опасности да његов оправдани гнев злоупотребе идеолози враћања уназад. Поготово што смо данас суочени с новом и веома перфидном тактиком контрареволуције на Косову. Суштина те тактике је: да, с једне стране настоји да не долази ни до каквих масовних агресивних понашања албанских националиста и сепаратиста, а, с друге стране, да учесталим инцидентима: силовањем, понижавањем, омаловажавањем, настоји да изазове реакције српског и црногорског становништва које ће се изразити као револт, масовни немири и крвопролиће.

Контрареволуција на Косову угрожава подједнако и социјализам и Југославију

Али из овога што сам рекао не треба закључити да ми рачунамо да апел, па макар упућен и комунистима, може да реши невоље које се тамо догађају. Апела је било много, а решења мало. Зато упоредо са апелима треба да теку мере од стране Социјалистичке Републике Србије и СФР Југославије.

Протеклих месеци, од Конгреса до данас, донесено је много одлука о мерама које треба предузети на Косову: у области привредног и економског живота, правне и законске активности, политичких односа, образовања, васпитања, културе, информисања итд. Направљен је и приоритет задатака — издвојени су они који се могу извршити одмах, од оних за које је потребно дуже време. Нарочито смо у Централном комитету СК Србије и ПК СК Косова захтевали да се изврше кадровске промене у свим срединама, у складу са конкретном одговорношћу за лоше стање у тим срединама. Јер, ова политика за коју смо се определили на Косову, не мора да буде најбоља. Она сигурно има много недостатака и то јавност зна. Али је већи проблем то што се ни она у целини не спроводи. Између осталог и због тога што треба да је спроводе и такви људи којима до ње није стало. Ми треба да променимо те људе.

Поред тога ускоро, уколико буду реализоване, а надам се да хоће, промене у привредном и политичком систему о којима сам говорио, моћи ћемо успешније и брже, па чак и лакше, да решавамо и стање на Косову.

Осим тога, очекујемо да ћемо у том погледу наћи значајну подршку и у тек донетим Ставовима два председништва, Централног комитета СКЈ и СФРЈ.

Ово не помињем из пуке партијске обавезе, већ пре свега зато што сам уверен да је руководство Савеза комуниста Југославије и СФРЈ изразило кроз те Ставове и оцене свест о потреби супротстављања нараслим и агресивним, конзервативним идејама и њиховим носиоцима. Наше друштво има много недостатака. Промене су нужне, али у оквиру социјализма и Југославије. Враћање уназад нећемо допустити. *Контрареволуција на Косову је део тог враћања уназад. Она угрожава подједнако и социјализам и Југославију.*

А њих, социјализам и Југославију, могу и морају да бране југословенски народи, пре свега југословенски комунисти.

И на крају да закључим. На Савезу комуниста као авангарди, је — да буде носилац решења за текуће проблеме, али и за даљи успешан развој. Али да би СК то заиста могао, неопходно је да буде јединствен. Нејединствен, неће моћи да оствари ни велики ни мали програм. Од те прости истине зависи судбина сваке заједнице — и државе, и народа, и Партије и породице. У време кризе, када је потребна мобилизација свих материјалних и духовних снага којима друштво располаже, расту разлози за јединство. У интересу таквог јединства — јединства на остваривању позитивног програма за излазак из кризе, неопходна је и диференцијација. У противном ћемо само констатовати и инвентарисати негативне чињенице, немоћни да их отклонимо.